

Oponentský posudek bakalářské práce

Naděždy Novákové

Svátek Ganěš čaturthí v Maháráštre

2017

Naděžda Nováková se v předkládané bakalářské práci zabývá jednou z nejpoblárnějších postav hinduistického pantheonu, bohem Ganěšou, nazývaným též Ganapatim. Práce je vcelku smysluplně rozdělena do tří kapitol, jež postupně pojednávají o mytologii, rituálu a svátku Ganěš čaturthí samotném, který je v soudobé Indii hlavním svátkem na oslavu tohoto oblíbeného božstva.

V první kapitole autorka sleduje vznik a vývoj postavy Ganěši na základě textových referencí. Ačkoliv správně upozorňuje na sporné nalézání jeho stopy v nejstarších vrstvách nábožensko-literární tradice, omezuje se v tomto smyslu pouze na neurčité konstatování, aniž by nabídla jakýkoliv hlubší výklad problematiky. Pasáže zabývající se puránovou mytologií spojenou s Ganěšou představují přehled nejdůležitějších témat a rolí, jež Ganěša v mytologických vyprávěních sehrává. U studentky sanskrtu, která by měla být schopna samostatné četby jazykově většinou nepřiliš obtížných puránových textů, trochu zamrzí absence práce s originálem. Prozrazuje to mj. citace na s. 19, jež je pořízena z anglického překladu, podobně i na s. 30. Podle mého názoru by věci i výslednému dílu prospělo, kdyby se v něm objevil třeba jen jediný puránový mýtus, na místo stávajícího přehledu mnoha z nich, který by byl na základě originálu podrobněji představen a autorkou komentován/rozebírán. Nekomentovaná záplava navzájem si často protirečících příběhů, jež jsou zde pouze převyprávěny, totiž přispívá k neurčitosti a chaotičnosti výkladu.

Druhá kapitola se nejprve stručně zaobírá obecnou problematikou rituálu; v kontextu celé práce jsou tyto pasáže bezpochyby cenné, protože zasazují téma do širšího, teoretického rámce. Následně ovšem, bohužel, chybí jakýkoliv teoretizující pohled na konkrétní rituály k počtě Ganěši, podobně jako jinde, i v této kapitole nacházíme jejich pouhý výčet a popis.

Třetí kapitola líčí historii svátku. Během tohoto výkladu autorka musela zmínit postavu iniciátora jeho renesance, B. G. Tilaka, jehož přínos poměrně výstižně představuje. Jako nejzajímavější a informačně nejpřínosnější se vcelku nepřekvapivě jeví podkapitola popisující samotný průběh svátku Ganěš čaturthí. Autorka zde mohla zužitkovat osobní zkušenosti, které

jako očitá účastnice dění získala během několikaletého pobytu v Indii. V těchto pasážích se ukazuje jako velmi dobrá pozorovatelka schopná viděné rovněž trefně pojmenovat. Zároveň se mi však zdá, že čtenáři zamlčuje zdroje některých svých informací, zejm. týkajících se použité sanskrtské terminologie pro jednotlivé rituální úkony. Nevíme tak, zda čerpala z festivalových pamfletů, které bývají při podobných situacích mnohdy distribuovány, z internetového zdroje, který jako jediný uvádí, či z odborné literatury. V každém případě by si tato kapitola zasloužila větší rozpracování, např. na úkor nepříliš dobře strukturovaného výkladu týkajícího se Ganéšovy mytologie. Ostatně ve srovnání právě s ní je kapitola věnovaná samotnému svátku, jemuž se práce již svým titulem přislíbujíc věnovat, až překvapivě stručná.

Celý text je psán živě a poměrně pěkně se čte. Zároveň se autorce ne vždy daří udržet si od tématu kritický odstup a mnohdy sklouzává k opakování klišé, jež v akademické práci nemají co dělat; viz Závěr: „Jedná se o svátek napříč kastami a o každoroční posílení víry.

Symbolizuje radost, že Ganéša na své věřící nezapomíná, je s nimi v kontaktu a pomáhá jim v často nelehkém každodenním životě.“ nebo „Ganéša je však jinde a svýma moudrýma a laskavýma očima vše pozoruje.“ (s. 44).

Jistě je na škodu věci, že je celý text ve výsledku pouhým popisem a zřetelně v něm chybí projev soustavnějších samostatných úvah, nových postřehů či výsledků myšlenkové analýzy. Teprve v samotném závěru autorka v bodech zmiňuje dílčí témata, kterými se mohla či přímo měla v textu práce hlouběji zabývat, tak aby pouhým popisem nebyla. Především témata spojená se slavením svátku v okolí Púny, kde by mohla uplatnit své cenné zkušenosti, se mi zdají být trestuhodně nevyužitá. Zajímavé by jistě také bylo srovnání s jinými, podobně koncipovanými svátky, např. s Durgapúdzou, populární zejm. v Bengálsku. I zde se pozoruhodným způsobem prolíná modernita a komercializace s tradicí. Takové zaměření by si však bezpochyby žádalo zcela jinou koncepci celé práce.

Bohužel text vykazuje poměrně velké množství nedostatků z formálního pohledu – objevují se v něm překlady, chybné pádové vazby, drobné, ale poměrně časté chyby v prepisech sanskrtských termínů (v odborném i populárním prepisu, někde dochází ke kombinaci obojího v jediném slově, např. yadžňa), neúplné citace literatury (někde je odkaz úplný, jinde autorka bez důvodu uvádí pouze autora, titul a odkaz na stranu). V několika případech jsou odkazy na literaturu uváděny značně nestandardním způsobem, viz opakovaná formulace „zdroje poznámky“. Jako zcela zbytečné, alespoň v indologické bakalářské práci, se mi zdají být

překlady sanskrtských pojmů pod čarou. Daleko přínosnější než zmínit např. purána = starý příběh (s. 17) by bylo stručně nastínit, o texty jaké povahy se jedná a jakým způsobem obohacují/proměňují náboženské myšlení a prožívání v Indii. Nadbytečnost těchto výkladových poznámek je téměř neúnosná např. na s. 23, kde autorka repetitivně uvádí gana = zástup. Podobně nadbytečná se mi jeví např. pozn. 84 na s. 18, v níž autorka vysvětluje, kdo to byl Kálidása. Takový výklad se snad hodí do popularizačního pojednání, nikoliv ale do bakalářské práce.

Text nabízí vcelku srozumitelný úvod do postavy významného božstva hinduistického pantheonu, byť jsou některé informace, např. o původu Ganěši, podávány značně chaoticky. Zajímavé otázky týkající se příčin a způsobů rehabilitace původně neárijského božstva, jak nám je dokladují purány, nechává autorka stranou. Právě ty by proto mohly být jedním z dílčích témat obhajoby její práce.

I přes všechny výše uvedené připomínky však práci doporučuji k obhajobě, ale domnívám se, že nemůže být ohodnocena jinak než „dobře“.

Zdeněk Štípl

28.8.2017